

Bruxelles, 12. prosinca 2023.
(OR. en)

16588/23

LIMITE

ELARG 91
COWEB 161
COEST 657

NAPOMENA

Od: Glavno tajništvo Vijeća
Za: Vijeće

Br. dok. Kom.: COM (2023) 690 FINAL

Predmet: Nacrt zaključaka Vijeća o proširenju

U okviru pripreme za sastanak Vijeća za opće poslove koji se treba održati 12. prosinca 2023., za delegacije se u Prilogu nalazi Nacrt zaključaka Vijeća o proširenju kako ga je pripremila predsjedništvo nakon rasprava na razini Odbora stalnih predstavnika. Ovaj se tekst podnosi Vijeću na razmatranje s ciljem odobrenja.

VIJEĆE ZA OPĆE POSLOVE

NACRT ZAKLJUČAKA VIJEĆA O PROŠIRENJU

1. Vijeće pozdravlja Komunikaciju Komisije od 8. studenoga 2023. o politici proširenja EU-a koja uključuje izvješća za Crnu Goru, Srbiju, Sjevernu Makedoniju, Albaniju, Bosnu i Hercegovinu, Kosovo*, Tursku, Ukrajinu, Republiku Moldovu (dalje u tekstu: Moldova) i Gruziju.
2. Vijeće ponovno potvrđuje svoju predanost proširenju u skladu s novim konsenzusom o proširenju odobrenim na sastanku Europskog vijeća u prosincu 2006. i kasnije usvojenim zaključcima Vijeća i Europskog vijeća. U skladu s prethodnim zaključcima Vijeća i u okviru kopenhaških političkih kriterija Vijeće ponovno potvrđuje potrebu za pravednim i strogim uvjetima, načelom vlastitih zasluga i reverzibilnosti. Vijeće ističe da je važno osigurati da EU može održavati i ojačati svoj razvoj, među ostalim svoj kapacitet da prihvati nove članice. Vijeće i dalje od partnera očekuje da preuzmu odgovornost i pokažu vjerodostojnost u pogledu svojih obveza i političke volje provedbom potrebnih reformi i konkretnim napretkom u vezi s temeljnim pitanjima.

* Ovim se nazivom ne dovode u pitanje stajališta o statusu te je on u skladu s RVSUN-om 1244 (1999) i mišljenjem Međunarodnog suda o proglašenju neovisnosti Kosova.

3. Proširenje je geostrateško ulaganje u mir, sigurnost, stabilnost i prosperitet. Proširenjem se potiču poboljšanja gospodarskih i socijalnih uvjeta za europske građane i građanke i smanjuju razlike među zemljama te se moraju promicati vrijednosti na kojima se Unija temelji. EU i buduće države članice moraju biti spremni s obzirom na izgleda za dodatno proširenje Unije. Države koje žele postati članice moraju pojačati svoje napore u pogledu reformi, posebno u području vladavine prava, u skladu s prirodom procesa pristupanja koji se temelji na zaslugama te uz pomoć EU-a. Unija usporedno s tim mora obaviti potrebne interne pripreme radnje i provesti potrebne reforme. Odredit ćemo svoje dugoročne ambicije i načine za njihovo postizanje. Posvetit ćemo se rješavanju ključnih pitanja povezanih s našim prioritetima i politikama te našim kapacitetom za djelovanje. Time će se osnažiti EU i pospješiti europski suverenitet.
4. Ruski agresivni rat protiv Ukrajine pokazuje da je proširenje i strateški prioritet. Podsjećajući u tom kontekstu na Solunski program iz 2003. i zaključke Europskog vijeća iz lipnja 2022., Vijeće potvrđuje svoju potpunu i nedvosmislenu predanost perspektivi članstva zapadnog Balkana, Ukrajine, Moldove i Gruzije u EU-u te ponovno ističe da je njihova budućnost u Europskoj uniji. Turska je i dalje zemlja kandidatkinja i ključan partner u mnogim područjima od zajedničkog interesa.
5. Poštovanje vrijednosti na kojima se EU temelji i zalaganje za njihovo promicanje te ispunjavanje obveza potrebnih za članstvo u EU-u preduvjet su za sve partnere koji žele pristupiti. Vijeće ponovno ističe da je vladavina prava temeljna vrijednost na kojoj se temelji EU i da ostaje neophodan preduvjet za napredak prema članstvu u EU-u. Trajan i ireverzibilan napredak u pogledu reformi u području vladavine prava i temeljnih prava, funkcioniranja demokratskih institucija, uključujući depolarizaciju, javne uprave i gospodarskih kriterija i dalje su ključna mjerila prema kojima se ocjenjuje napredak prema članstvu u EU-u.

6. Zaštita temeljnih prava okosnica je vrijednosti EU-a. Vijeće posebnu pozornost posvećuje napretku partnerâ u tom području i podsjeća da su vjerodostojne mjere za uklanjanje uočenih nedostataka opći prioritet. U tom kontekstu Vijeće ponovno ističe važnost poštovanja prava djece i prava pripadnika manjina i osoba u ranjivu položaju, kao što su Romi, osobe s invaliditetom, lezbijke, homoseksualci, biseksualne, transrodne i interseksualne osobe (LGBTI) te pripadnici nacionalnih manjina, kao i važnost nediskriminirajućeg postupanja prema njima. Kad je riječ o ravnopravnosti žena i muškaraca, Vijeće ponavlja da se mora osigurati osnaživanje žena i djevojčica i potpuno ostvarivanje njihovih temeljnih prava. Vijeće podsjeća da su sloboda izražavanja, sloboda medija i pluralizam ključni stupovi demokratskog društva te da su i dalje nužni konkretni i opipljivi rezultati u tim ključnim područjima.
7. Osim toga, Vijeće naglašava da partneri moraju ostvariti napredak u sveobuhvatnoj reformi pravosuđa, borbi protiv korupcije, uključujući ograničavanje utjecaja oligarha, i borbi protiv organiziranog kriminala. Podsjeća da je u borbi protiv organiziranog kriminala i dalje potrebno ostvariti dobre rezultate u vezi s pravomoćnim presudama te zapljenom i oduzimanjem imovine stečene kaznenim djelima.
8. Na zapadnom Balkanu i dalje su potrebni odlučni naponi za poticanje pomirenja i regionalne stabilnosti, među ostalim rješavanjem bilateralnih sporova partnerâ i pitanja ukorijenjenih u nasljeđu prošlosti, u skladu s međunarodnim pravom i utvrđenim načelima, uključujući Ugovor o pitanjima sukcesije.
9. Vijeće snažno ističe da je daljnje produbljivanje suradnje u pitanjima vanjske politike od presudne važnosti te da Unija očekuje da se partneri u potpunosti usklade sa zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU-a (ZVSP), uključujući mjere ograničavanja, što je jedan od ključnih aspekata procesa integracije u EU i snažan izraz strateškog izbora i položaja partnera u okviru zajednice vrijednosti. EU i dalje podupire partnere i pruža pomoć, osobito onima koji su u potpunosti usklađeni, među ostalim kako bi se povećala njihova otpornost na hibridne prijetnje. I dalje je iznimno važno spriječiti izbjegavanje mjera ograničavanja EU-a, uključujući one donesene kao odgovor na ruski agresivni rat protiv Ukrajine.

10. Vijeće pozdravlja uspješnu suradnju s partnerima u području suzbijanja hibridnih prijetnji, kao i u borbi protiv terorizma, radikalizacije i organiziranog kriminala te i dalje intenzivno radi na daljnjem produbljivanju suradnje u tim područjima. Suzbijanje aktivnosti manipuliranja informacijama, uključujući dezinformiranje, ostaje važan prioritet. Vijeće podsjeća da će Europska unija intenzivirati suradnju s partnerima u borbi protiv lažnih ruskih diskursa i dezinformacija o ruskom agresivnom ratu protiv Ukrajine.
11. Nezakonite migracije i dalje su važan izazov, koji zahtijeva kontinuiranu suradnju i koordinaciju sa svim partnerima. Vijeće pohvaljuje partnere sa zapadnog Balkana za njihovu konstruktivnu suradnju te Tursku za kontinuirani prihvrat izbjeglica, čiji je broj u toj zemlji među najvećima u svijetu. Isto tako naglašava da je neophodno da partneri usklade svoje vizne politike s EU-om.
12. Vijeće poziva sve partnere da jasno informiraju svoje građane i građanke o prednostima i obvezama njihova puta prema EU-u, kao i o vlastitoj predanosti vrijednostima EU-a i nužnim reformama.
13. EU će na svim razinama nastaviti jačati i produbljivati svoju potporu političkoj, gospodarskoj i društvenoj preobrazbi budućih članica EU-a, koja se temelji na konkretnom napretku u području vladavine prava i socioekonomskih reformi, kao i na činjenici da partneri poštuju vrijednosti, pravila i standarde EU-a. EU će nastaviti pružati znatnu financijsku i tehničku pomoć partnerima, posebno putem Instrumenta pretprijetne pomoći (IPA) i Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa (NDICI – Globalna Europa), kao i putem povezivanja (tzv. twinning) i TAIEX-a. U skladu s načelom uvjetovanosti i načelom „politika na prvome mjestu”, ta je financijska pomoć usmjerena na pomaganje partnerima u donošenju reformi i postizanju potpune usklađenosti s pravnom stečevinom EU-a.

14. Vijeće i dalje intenzivno radi na približavanju partnerâ EU-u, pripremi terena za pristupanje i pružanju konkretnih koristi njihovim građanima već tijekom procesa proširenja. U tu svrhu Vijeće potiče razmatranje dodatnih mjera usmjerenih na daljnju provedbu postupne i reverzibilne integracije na temelju zasluga, u skladu sa zaključcima Europskog vijeća iz lipnja 2022. Vijeće naglašava da je važno u potpunosti iskoristiti potencijal postojećih pravnih instrumenata te sa zanimanjem iščekuje razmatranje prijedlogâ za daljnju postupnu integraciju na putu prema punopravnom članstvu, uključujući daljnje produbljivanje sektorske suradnje EU-a s partnerima u područjima od zajedničkog interesa, na temelju revidirane metodologije proširenja. U tom kontekstu Vijeće prima na znanje komunikaciju Komisije naslovljenu „Novi plan rasta za zapadni Balkan”, čiji je cilj ubrzati socioekonomsku konvergenciju između zapadnog Balkana i EU-a, na temelju strogih uvjeta, te potaknuti regiju da ubrza tempo reformi povezanih s EU-om koje se odnose na temeljna pitanja i tako pospješi put regije prema EU-u. Očekuje se da će predložena provedba plana biti povezana, među ostalim, s napretkom u pogledu pravne stečevine, regionalnom suradnjom i konstruktivnim angažmanom Srbije i Kosova u dijalogu uz posredovanje EU-a. Osim toga, u okviru regionalne politike Istočnog partnerstva nastaviti će se podupirati Ukrajinu, Moldovu i Gruziju na njihovu putu prema EU-u.

CRNA GORA

15. Vijeće pozdravlja formiranje nove vlade i poziva je da ubrza napredak Crne Gore na njezinu putu i strateškom usmjerenju prema EU-u. Politički konsenzus i volja potrebni su za hitnu ponovnu uspostavu rada demokratskih institucija i ispunjavanje dugotrajnih obveza u pogledu reformi.
16. Vijeće pozdravlja ukupni napredak koji je dosad postignut u pristupnim pregovorima, u kojima su otvorena 33 pregledana poglavlja, a tri su privremeno zatvorena. Crna Gora trebala bi se bez odgode ponovno usredotočiti na ispunjavanje privremenih mjerila iz poglavlja 23. i 24. o vladavini prava. Dok se ta ključna etapa ne ostvari, neće se privremeno zatvoriti nova poglavlja. Vijeće podsjeća da je napredak u tim poglavljima vrlo bitan i da o njemu ovisi ukupan tempo pristupnih pregovora.

17. Vijeće podsjeća da je hitno potrebno ponovno uspostaviti rad glavnih pravosudnih tijela, ponajprije dovršetkom imenovanja za sve još nepopunjene položaje, te ubrzati i produbiti provedbu ključnih pravosudnih reformi kako bi se zajamčio neovisan, učinkovit i kvalitetan pravosudni sustav. Vijeće pozdravlja imenovanje sedmog suca Ustavnog suda, čime je taj sud postao u potpunosti operativan.
18. Vijeće potiče Crnu Goru da poveća napore, posebno u ključnim područjima kao što su borba protiv korupcije i organiziranog kriminala. Iako uvažava ostvareni napredak, Crna Gora mora postići bolje rezultate u istragama, kaznenom progonu, pravomoćnim presudama te zapljeni i oduzimanju imovine stečene kaznenim djelima.
19. Iako primjećuje određeni napredak, Vijeće poziva Crnu Goru da poduzme više i u područjima slobode izražavanja i slobode medija, uključujući institucionalnu zaštitu novinara od svih oblika nasilja.
20. Kad je riječ o gospodarskim kriterijima, Vijeće pozdravlja snažan oporavak i stabilan rast gospodarstva, stabilnost bankarskog i financijskog sektora te poboljšanje na tržištu rada. Vijeće potiče Crnu Goru da provede strukturne reforme, smanji javni dug i nastavi raditi na jačanju fiskalnog upravljanja i transparentnosti.
21. Vijeće pozdravlja rad vlade na daljnjem razvoju regionalne suradnje i unapređenju dobrosusjedskih odnosa.
22. Vijeće osobito pohvaljuje Crnu Goru na dosljednoj suradnji u pitanjima vanjske politike te za njezinu postojanu i dugotrajnu potpunu usklađenost sa zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU-a, uključujući mjere ograničavanja EU-a, što je snažan signal strateške predanosti Crne Gore njezinu putu prema EU-u. Ujedno pozdravlja stalno aktivno sudjelovanje Crne Gore u misijama i operacijama EU-a u okviru zajedničke sigurnosne i obrambene politike.

SRBIJA

23. Podsjećajući na svoje zaključke od 13. prosinca 2022., Vijeće naglašava da je važna snažna politička volja i dosljednost u provedbi reformi povezanih s EU-om kako bi Srbija ostvarila strateški cilj pristupanja EU-u. Vijeće podsjeća da će napredak Srbije u pogledu vladavine prava i normalizacije odnosa s Kosovom i dalje određivati tempo pristupnih pregovora.
24. Vijeće pozdravlja ukupni napredak koji je dosada postignut u pristupnim pregovorima, u kojima su otvorena 22 od 35 pregovaračkih poglavlja, a dva su privremeno zatvorena. Srbija bi i dalje trebala biti usredotočena na ispunjavanje privremenih mjerila iz poglavlja 23. i 24. o vladavini prava. Vijeće pozdravlja pravodobno donošenje pet zakona kojima se provode ustavne izmjene iz 2022. Međutim, potrebni su daljnji rad i politička predanost provedbi reformi u temeljnim područjima, među ostalim u području pravosuđa. Isto tako, Srbija treba i dalje posvećivati posebnu pozornost potpunom poštovanju temeljnih prava, uključujući zaštitu najranjivijih skupina, kao i nediskriminirajućem postupanju prema pripadnicima manjina u Srbiji.
25. Vijeće naglašava da Srbija treba pojačati svoje napore u borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala. Srbija usto treba ostvariti konkretne rezultate i uvjerljiva postignuća kad je riječ o djelotvornim istragama, kaznenom progonu, pravomoćnim presudama te zamrzavanju i oduzimanju imovine stečene kaznenim djelima.
26. Vijeće ponovno izražava zabrinutost zbog ograničenog napretka u poboljšanju općeg okružja za slobodu izražavanja i neovisnost medija. Vijeće potiče Srbiju da intenzivnije radi na djelotvornoj provedbi akcijskog plana za medijsku strategiju.
27. Vijeće ponovno poziva srpske vlasti da objektivno i nedvosmisleno informiraju o EU-u i aktivno se uključe u suzbijanje i sprečavanje svih oblika dezinformiranja i inozemnog manipuliranja informacijama putem svih medijskih kanala.

28. Vijeće i dalje ističe važnost smislene regionalne suradnje u procesuiranju ratnih zločina u sâmoj zemlji, rješavanja preostalih slučajeva nestalih osoba te potpune suradnje s Međunarodnim rezidualnim mehanizmom za kaznene sudove. Ne bi trebalo davati podršku osuđenim ratnim zločincima ni veličanju ili negiranju njihovih zločina.
29. Kako bi se poboljšali uvjeti za pravilno funkcioniranje demokratskih institucija, Vijeće snažno potiče Srbiju da uvaži dugotrajne preporuke OESS-a/ODIHR-a i tijela Vijeća Europe, uključujući one koje se odnose na ključne aspekte izbornog procesa.
30. Vijeće prima na znanje Komisijinu procjenu da Srbija zadržava razinu pripremljenosti u pogledu mjerila za otvaranje skupine poglavlja 3. (Konkurentnost i uključivi rast). Iako Vijeće pozdravlja dobru razinu pripremljenosti Srbije u pogledu gospodarskih kriterija, potiče je da dodatno potakne privatni sektor ubrzavanjem strukturnih reformi javne uprave i upravljanja poduzećima u državnom vlasništvu.
31. Vijeće pozdravlja kontinuiranu predanost Srbije nizu inicijativa za regionalnu suradnju i potiče je da dodatno ojača dobrosusjedske odnose i doprinese stabilnosti i pomirenju svih partnera u regiji.
32. Vijeće ponovno naglašava da svakako očekuje da Srbija, kao glavni prioritet, što prije poboljša puno usklađivanje sa stajalištima EU-a u području zajedničke vanjske i sigurnosne politike te s mjerama ograničavanja EU-a, uključujući u odnosu na Rusiju i Bjelarus. Vijeće također poziva srpske vlasti da se suzdrže od postupaka i izjava protivnih stajalištima EU-a o vanjskoj politici i drugim strateškim pitanjima. Vijeće prima na znanje humanitarnu i drugu pomoć Srbije Ukrajini. Vijeće također pozdravlja poboljšanu suradnju Srbije s EU-om u sprečavanju izbjegavanja mjera ograničavanja EU-a i potiče Srbiju da nastavi u tom smjeru. Vijeće pozdravlja stalno aktivno sudjelovanje i važan doprinos Srbije u misijama i operacijama EU-a u okviru zajedničke sigurnosne i obrambene politike EU-a.

33. Iako prepoznaje napredak u tom pogledu, Vijeće i dalje naglašava da Srbija mora u potpunosti ispuniti svoju obvezu usklađivanja s viznom politikom EU-a.
34. Vijeće ponovno ističe da nema opravdanja za nasilje i oštro osuđuje nasilje kosovskih Srba prosvjednika nad građanima, postrojbama KFOR-a, tijelima kaznenog progona i medijima 29. svibnja 2023., kao i nasilni napad na kosovsku policiju 24. rujna 2023. na sjeveru Kosova. Vijeće očekuje od Srbije da u potpunosti surađuje i poduzme sve potrebne mjere kako bi se počinitelji napada uhitili i brzo priveli pravdi. Izražava žaljenje zbog toga što Srbija nije poduzela dostatne mjere u tom pogledu. Vijeće izražava zabrinutost zbog opetovanog povećanja vojne prisutnosti Srbije u blizini Kosova te prima na znanje naknadno smanjenje broja postrojbi i opreme. Srbija i Kosovo moraju ulagati trajne napore u smirivanje napetosti, suzdržavati se od jednostranih i provokativnih djelovanja koja bi mogla dovesti do napetosti i nasilja te moraju zaustaviti retoriku podjele. Vijeće pozdravlja činjenicu da je Srbija poduzela određene korake u pravom smjeru, među ostalim tako što je javno poticala kosovske Srbe da sudjeluju na lokalnim izborima na sjeveru Kosova. Srbija bi također trebala poticati kosovske Srbe da se vrate u institucije koje su napustili. Vijeće podsjeća da će, u skladu sa zaključcima Europskog vijeća od 26. i 27. listopada 2023., neuspjeh dviju strana da smire napetosti imati posljedice.
35. Vijeće očekuje od Srbije i Kosova da pronađu održivo rješenje za situaciju na sjeveru Kosova kojim se svim građanima i građankama jamči sigurnost, zaštita i participativna demokracija.
36. Vijeće od Srbije očekuje da u dobroj vjeri i u duhu kompromisa sudjeluje u dijalogu uz posredovanje EU-a kako bi se bez daljnje odgode postigao sveobuhvatan pravno obvezujući sporazum s Kosovom o normalizaciji odnosa u skladu s međunarodnim pravom i pravnom stečevinom EU-a. Tim bi sporazumom trebalo riješiti sva ključna otvorena pitanja i tako doprinijeti regionalnoj stabilnosti. Normalizacija odnosa i provedba dijaloga ključni su uvjeti na europskom putu obiju strana i obje bi strane mogle izgubiti važne prilike ako ne ostvare napredak.

37. Vijeće pozdravlja Sporazum o putu prema normalizaciji odnosa između Kosova i Srbije i njegov Prilog o provedbi donesene u veljači i ožujku 2023. te žali zbog toga što obje strane nisu provele taj sporazum, kao ni ispunile druge obveze preuzete u okviru dijaloga uz posredovanje EU-a, pod vodstvom visokog predstavnika i uz potporu posebnog predstavnika EU-a. Poziva Srbiju i Kosovo da ih u potpunosti ispoštuju i provedu bez daljnje odgode i preduvjeta. To uključuje osnivanje Udruženja/Zajednice općina s većinskim srpskim stanovništvom. Vijeće pozdravlja spremnost Srbije i Kosova da prihvate nacrt statuta koji je stranama predstavio posrednik EU-a, uz uvjet da je potreban daljnji rad na toj osnovi.
38. Vijeće traži od Komisije i visokog predstavnika da mu do kraja siječnja 2024. hitno predlože izmjene mjerila iz poglavlja 35. pregovora o pristupanju Srbije u skladu s obvezama Srbije na temelju Sporazuma i njegova Priloga o provedbi.

SJEVERNA MAKEDONIJA

39. Podsjećajući na zaključke Vijeća iz srpnja 2022., Vijeće pozdravlja prvu međuvladinu konferenciju sa Sjevernom Makedonijom održanu u srpnju 2022. i uspješan završetak sastanaka radi provjere usklađenosti zakonodavstva. Vijeće je spremno sazvati još jednu međuvladinu konferenciju, bez daljnjih odgoda ili dodatne političke odluke, čim Sjeverna Makedonija ispuni svoju obvezu dovršetka ustavnih promjena kako je navedeno u zaključcima Vijeća iz srpnja 2022., u skladu sa svojim unutarnjim postupcima. Vijeće poziva Sjevernu Makedoniju da ubrza dovršetak tih promjena. Nakon toga Vijeće je spremno što prije otvoriti prvu skupinu pregovaračkih poglavlja, u skladu s pregovaračkim okvirom.
40. Vijeće potiče sve strane u parlamentu da se usredotoče na unapređenje reformi povezanih s EU-om i procesa pristupanja EU-u.

41. Vijeće pozdravlja razinu pripremljenosti Sjeverne Makedonije u ključnim područjima i naglašava važnost ubrzavanja reformi usmjerenih na EU i daljnje konsolidacije provedbe, posebno u područjima temeljnih pitanja i vladavine prava. Sjeverna Makedonija mora ispuniti obveze koje se odnose na neovisnost, profesionalnost i nepristranost pravosuđa, borbu protiv korupcije i organiziranog kriminala te reformu javne uprave. Vijeće izražava ozbiljnu zabrinutost zbog određenih izmjena Kaznenog zakona, koje utječu na velik broj predmeta povezanih s korupcijom na visokoj razini, kao i zbog neprimjerenog vanjskog utjecaja na rad Sudbenog vijeća i pravosuđa. Vijeće usto poziva Sjevernu Makedoniju da nastavi raditi na daljnjem jačanju temeljnih prava, uključujući prava pripadnika manjina ili zajednica, slobodu medija i slobodu izražavanja.
42. Vijeće podsjeća na potrebu za uključivim i pravodobnim dovršetkom preispitivanja i provedbe reformiranog izbornog zakonodavstva usklađenog s preporukama OESS-a/ODIHR-a i Venecijanske komisije.
43. Kad je riječ o gospodarskim kriterijima, Vijeće pozdravlja ostvareni napredak, osobito u području fiskalne održivosti, te potiče Sjevernu Makedoniju da nastavi ulagati napore kako bi ispunila zahtjeve unutarnjeg tržišta EU-a i kako bi se nosila s pritiskom konkurencije i tržišnim silama unutar Unije.
44. Vijeće napominje da su dobrosusjedski odnosi i regionalna suradnja i dalje osnovni elementi procesa proširenja te procesa stabilizacije i pridruživanja. Vijeće podsjeća na važnost ostvarivanja konkretnih rezultata i provedbe bilateralnih sporazuma u dobroj vjeri, što uključuje Prespanski sporazum s Grčkom i Ugovor o prijateljstvu, dobrosusjedskim odnosima i suradnji s Bugarskom.

45. Vijeće osobito pohvaljuje Sjevernu Makedoniju na dosljednoj suradnji u pitanjima vanjske politike, a posebno za njezinu potpunu usklađenost sa zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU-a, uključujući mjere ograničavanja EU-a, što je snažan dokaz strateške predanosti Sjeverne Makedonije njezinu putu prema EU-u. Vijeće pozdravlja stalno aktivno sudjelovanje Sjeverne Makedonije u misijama i operacijama EU-a u okviru zajedničke sigurnosne i obrambene politike EU-a. Vijeće također pohvaljuje Sjevernu Makedoniju na njezinoj aktivnoj ulozi u složenom geopolitičkom kontekstu tijekom njezina mandata kao predsjedatelja Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OESS).

ALBANIJA

46. Vijeće pozdravlja prvu međuvladinu konferenciju s Albanijom održanu u srpnju 2022. Pozdravlja napredak u reformama postignut u protekloj godini, uključujući uspješan završetak sastanaka radi provjere usklađenosti zakonodavstva. Vijeće sa zanimanjem iščekuje poduzimanje sljedećih koraka u procesu pristupanja Albanije i što skorije otvaranje prve skupine pregovaračkih poglavlja.
47. Vijeće podsjeća da je uključiv i konstruktivan politički dijalog u zemlji i dalje presudan za napredak u donošenju reformi povezanih s EU-om.
48. Vijeće pozdravlja ostvareni napredak, osobito u temeljnim područjima, a posebno u području vladavine prava, kontinuirane provedbe sveobuhvatne reforme pravosuđa i reforme javne uprave. Pozdravlja činjenicu da je proces provjere nastavio postojano napredovati i da je proizveo konkretne rezultate. Vijeće naglašava da je važno ubrzati reforme usmjerene na EU i daljnju konsolidaciju provedbe. Pozitivno ocjenjuje konkretne rezultate koje su postigle posebne strukture za borbu protiv korupcije i organiziranog kriminala te kontinuiranu dobru suradnju s tijelima EU-a i država članica za izvršavanje zakonodavstva. Potrebno je nastaviti s radom na postizanju dobrih rezultata u borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala. Osim toga, potrebno je poboljšati suradnju u istragama, među ostalim s Europskim uredom za borbu protiv prijevara (OLAF).

49. Vijeće poziva Albaniju da nastavi ulagati napore u daljnje jačanje zaštite temeljnih prava, slobode medija i slobode izražavanja te prava pripadnika manjina. Vijeće potiče provedbu sveobuhvatne reforme zemljišnog sektora i konsolidaciju vlasničkih prava na transparentan način, među ostalim putem savjetovanja sa svim relevantnim dionicima, pri čemu bi se trebali rješavati predmeti u vezi s krivotvorenjem isprava i brzo unaprijediti postupak za registraciju i utvrđivanje prava na naknadu. Pozdravlja donošenje sekundarnog zakonodavstva o manjinama te i dalje potiče Albaniju da brzo donese i provede povezane preostale podzakonske akte koji se odnose na okvirni zakon o zaštiti pripadnika nacionalnih manjina iz 2017., u skladu s europskim standardima i uz sudjelovanje svih relevantnih dionika. Vijeće također potiče Albaniju da dovrši sve procese povezane s nacionalnim popisom stanovništva u skladu s međunarodnim standardima.
50. Kad je riječ o migracijama, Albanija bi trebala nastaviti s ažuriranjem svojeg pravnog okvira u skladu s pravnom stečevinom EU-a. Iako prepoznaje ostvareni napredak, Vijeće potiče Albaniju da ispuní svoju obvezu usklađivanja sa viznom politikom EU-a.
51. Kad je riječ o gospodarskim kriterijima, Vijeće pozdravlja otpornost i snažan oporavak albanskoga gospodarstva te potiče Albaniju da nastavi ulagati napore kako bi ispunila zahtjeve unutarnjeg tržišta EU-a i kako bi se nosila s pritiskom konkurencije i tržišnim silama unutar Unije.
52. Vijeće pozdravlja kontinuirano konstruktivno sudjelovanje Albanije u regionalnoj suradnji. Napominje da su dobrosusjedski odnosi i regionalna suradnja i dalje osnovni elementi procesa proširenja te procesa stabilizacije i pridruživanja.
53. Vijeće osobito pohvaljuje Albaniju na dosljednoj suradnji u pitanjima vanjske politike, a posebno za njezinu potpunu usklađenost sa zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU-a, uključujući mjere ograničavanja EU-a, što je snažan dokaz strateške predanosti Albanije njezinu putu prema EU-u. Vijeće pozdravlja stalno aktivno sudjelovanje Albanije u misijama i operacijama EU-a u okviru zajedničke sigurnosne i obrambene politike EU-a. EU isto tako pohvaljuje Albaniju na njezinu aktivnom angažmanu kao nestalne članice Vijeća sigurnosti UN-a u promicanju i obrani međunarodnog poretka utemeljenog na pravilima.

TURSKA

54. Vijeće podsjeća na sve prethodne zaključke Vijeća i Europskog vijeća o odnosima Europske unije s Turskom, ponajprije na to da su stabilno i sigurno okruženje u istočnom Sredozemlju i razvoj uzajamno korisnog odnosa s Turskom utemeljenog na suradnji u strateškom interesu Europske unije.
55. EU je i dalje spreman za postupnu, proporcionalnu i reverzibilnu suradnju s Turskom u nizu područja od zajedničkog interesa, podložno utvrđenim uvjetima koje su članovi i članice Europskog vijeća naveli 25. ožujka 2021. i u prethodnim zaključcima Europskog vijeća. Osim toga, Vijeće se i dalje zalaže za održavanje otvorenog i iskrenog dijaloga, svladavanje zajedničkih izazova i suradnju u bitnim područjima od zajedničkog interesa kao što su migracije, javno zdravstvo, klima, borba protiv terorizma i regionalna pitanja. Vijeće prima na znanje nastavak dijaloga na visokoj razini između EU-a i Turske u vezi s nekima od tih pitanja.
56. Vijeće sa zadovoljstvom prima na znanje nedavna poboljšanja u odnosima između Turske i Grčke u očekivanju da će ona biti održiva. Pozdravlja smirivanje napetosti u istočnom Sredozemlju, koje je potrebno održati.
57. EU je brzo i solidarno odgovorio na potrese koji su pogodili jugoistočnu Tursku u veljači 2023. slanjem timova za spašavanje i potpore u naravi u okviru Mehanizma Unije za civilnu zaštitu te je doprinio tome da međunarodna zajednica preuzme obvezu u iznosu od 6 milijardi EUR.

58. Vijeće i dalje očekuje od Turske da se nedvosmisleno obveže na dobrosusjedske odnose i mirno rješavanje sporova, uz mogućnost obraćanja Međunarodnom sudu, ako bi to bilo potrebno. Kako je navedeno u svim relevantnim zaključcima Vijeća i u Izjavi od 21. rujna 2005., Vijeće poziva Tursku da ispuni svoje obveze iz pregovaračkog okvira, uključujući potpunu, nediskriminirajuću provedbu Dodatnog protokola uz Sporazum o pridruživanju prema svim državama članicama. Priznavanje svih država članica od ključne je važnosti. Turska mora normalizirati svoje odnose s Republikom Ciprom i poštovati suverenitet i teritorijalnu cjelovitost svih država članica EU-a, kao i sva njihova suverena prava, u skladu s pravom EU-a i međunarodnim pravom, uključujući Konvenciju Ujedinjenih naroda o pravu mora.
59. Podsjećajući na prethodne zaključke Vijeća i Europskog vijeća, EU se i dalje u potpunosti zalaže za sveobuhvatno rješenje ciparskog problema unutar okvira dogovorenog u UN-u, u skladu sa svim relevantnim rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a, načelima na kojima se temelji EU i pravnom stečevinom. I dalje je od ključne važnosti da se Turska obveže na takvo mirno rješenje, uključujući njegove vanjske aspekte, i da mu doprinese. EU poziva na brz nastavak pregovora i spreman je preuzeti aktivnu ulogu u podupiranju svih faza procesa pod vodstvom UN-a. Vijeće podsjeća na važnost statusa Varoshe, osuđuje sve jednostrane mjere Turske protivne rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a i ponovno poziva na njihovo hitno ukidanje. Vijeće poziva Tursku da poštuje relevantne rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a, osobito rezolucije 541, 550, 789 i 1251.

60. U skladu sa zaključcima Vijeća iz prethodnih godina i podsjećajući na međunarodne obveze Turske u tom pogledu, Vijeće ponovno ističe ozbiljnu zabrinutost zbog kontinuiranog i duboko zabrinjavajućeg nazadovanja u području demokracije, vladavine prava i temeljnih prava. Sustavni nedostatak neovisnosti i neprimjeren pritisak na pravosuđe i dalje su razlog za ozbiljnu zabrinutost, kao i ograničenja slobode medija i slobode izražavanja. Turska bi trebala pojačati suradnju s Vijećem Europe i njegovim relevantnim tijelima i institucijama, razmotriti njihove ključne preporuke, u potpunosti provesti Europsku konvenciju o ljudskim pravima i druge međunarodne instrumente o ljudskim pravima kojih je Turska stranka te provesti sve presude Europskog suda za ljudska prava u skladu s člankom 46. Europske konvencije o ljudskim pravima. Kontinuirani neuspjeh Turske da provede presude Europskog suda za ljudska prava otvara pitanja o njezinoj predanosti vladavini prava i poštovanju temeljnih prava te međunarodnim obvezama. Vijeće poziva Tursku da hitno preokrene negativne trendove u svim tim područjima i vjerodostojno ukloni brojne ozbiljne nedostatke utvrđene u izvješću Komisije.
61. Kad je riječ o gospodarskim kriterijima, Vijeće potiče Tursku da nastavi provoditi korake za povratak na makroekonomske politike koje su više usmjerene na stabilnost te da odgovori na kontinuiranu zabrinutost u pogledu pravilnog funkcioniranja turskog tržišnog gospodarstva, uključujući institucionalno i regulatorno okruženje. Nadalje, Vijeće podsjeća na to da Turska treba ispuniti svoje obveze u pogledu provedbe carinske unije EU-a i Turske kako bi se osigurala njezina učinkovita primjena u svim državama članicama. Isto tako, ponavlja da se ne bi smjelo dopustiti da slobodno kretanje robe, uključujući robu s dvojnou namjenom, dovede do izbjegavanja mjera ograničavanja EU-a.

62. Izjava EU-a i Turske iz 2016. i dalje je ključni okvir za suradnju u području migracija te se zahvaljujući njoj nastavljaju ostvarivati rezultati. U skladu sa zaključcima Europskog vijeća iz listopada 2021., Vijeće očekuje da Turska osigura potpunu i nediskriminirajuću provedbu Izjave EU-a i Turske, među ostalim u odnosu na Republiku Cipar, kako bi se nastavilo s vraćanjima i spriječili nezakoniti dolasci. Potpuna i učinkovita provedba Sporazuma EU-a i Turske o ponovnom prihvatu i suradnja u području pravosuđa i unutarnjih poslova sa svim državama članicama EU-a i dalje su od ključne važnosti. Vijeće ističe potrebu da se Turska uskladi sa viznom politikom EU-a.
63. Vijeće s dubokom zabrinutošću primjećuje da se vanjska politika Turske, kako je izloženo u izvješću Komisije, sve više kosi s prioritetima EU-a u okviru zajedničke vanjske i sigurnosne politike te ponovno ističe svoje snažno očekivanje da Turska, kao glavni prioritet, poboljša usklađivanje sa stajalištima EU-a u okviru ZVSP-a i mjerama ograničavanja EU-a. Iako Vijeće prepoznaje konstruktivnu ulogu Turske u olakšavanju izvoza ukrajinskih žitarica, duboko žali zbog neusklađenosti Turske s mjerama ograničavanja EU-a donesenima kao odgovor na agresivni rat Rusije protiv Ukrajine te naglašava iznimnu važnost sprečavanja njihova izbjegavanja.
64. Vijeće sa žaljenjem napominje da se Turska i dalje udaljava od Europske unije i podsjeća na svoje prethodne zaključke u kojima je navedeno da su pregovori o pristupanju Turske stoga zapravo zastali te se ne može razmatrati otvaranje ili zatvaranje daljnjih poglavlja.

BOSNA I HERCEGOVINA

65. Vijeće prima na znanje izvješće Komisije od 8. studenoga 2023. o Bosni i Hercegovini i njezinu preporuku te sa zanimanjem iščekuje predstojeću raspravu Europskog vijeća o tom pitanju.

66. Vijeće pozdravlja napore u pogledu reformi koje je Bosna i Hercegovina poduzela nakon što joj je u prosincu 2022. dodijeljen status zemlje kandidatkinje. Vijeće potiče Bosnu i Hercegovinu da ispuni 14 ključnih prioriteta utvrđenih u mišljenju Komisije o njezinu zahtjevu za članstvo u EU-u, kako ga je Vijeće potvrdilo 2019., uključujući provedbu svih preostalih koraka navedenih u preporuci Komisije za status zemlje kandidatkinje, uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća iz lipnja 2022. Poduzeti su neki važni koraci i preuzete važne obveze prema ispunjenju ključnih prioriteta unatoč negativnom razvoju događaja u entitetu Republici Srpskoj. Vijeće podupire daljnji napredak potreban u pogledu reformi. Podsjeća na važnost toga da se osigura potpuna usklađenost svih donesenih zakona s pravnom stečevinom EU-a i europskim standardima, uključujući preporuke Venecijanske komisije. EU je spreman dodatno pomoći Bosni i Hercegovini u reformama i njihovoj kontinuiranoj provedbi, što se odnosi i na reforme usmjerene na njezin put prema EU-u.
67. S obzirom na institucijske mehanizme uspostavljene Daytonskim mirovnim sporazumom Bosna i Hercegovina treba poduzeti daljnje ustavne i izborne reforme kako bi osigurala jednakost i nediskriminaciju svih građana i građanki, posebice provedbom sudske prakse Europskog suda za ljudska prava u vezi s predmetom Sejdić-Finci. Vijeće ponovno poziva na uključiv postupak ograničene ustavne i izborne reforme, putem istinskog dijaloga i u skladu s europskim standardima s ciljem otklanjanja svih oblika nejednakosti i diskriminacije u izbornom procesu. Ističe da ne bi trebalo poduzimati nikakve zakonodavne ili političke korake zbog kojih bi provedba presude u predmetu Sejdić-Finci i s njim povezanih presuda Europskog suda za ljudska prava postala još većim izazovom ili koji bi dodatno produbili podjele.
68. Vijeće poziva sve političke aktere u Bosni i Hercegovini da se suzdrže od provokativne retorike i djelovanja koji donose podjele i da ih se odreknu, uključujući dovodenje u pitanje suvereniteta, jedinstva i teritorijalne cjelovitosti zemlje, te da prestanu s veličanjem osuđenih ratnih zločinaca i da aktivno promiču pomirenje.

69. Vijeće dodatno ističe svoju nedvosmislenu predanost europskoj perspektivi Bosne i Hercegovine kao jedinstvene, ujedinjene i suverene zemlje.
70. Vijeće je ozbiljno zabrinuto zbog zakonodavstva i inicijativa u entitetu Republici Srpskoj koji nisu u skladu s europskim putem Bosne i Hercegovine, uključujući secesionističku retoriku i dovođenje u pitanje ustavnog poretka zemlje. Žali zbog donošenja zakonodavstva u entitetu Republici Srpskoj o neprimjenjivosti odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u tom entitetu. Naglašava da se moraju poštovati suverenitet, teritorijalna cjelovitost i ustavni poredak Bosne i Hercegovine, što podrazumijeva i odluke Ustavnog suda, kao i međunarodna osobnost zemlje. Svako djelovanje protivno tim načelima dovest će do ozbiljnih posljedica.
71. Vijeće prima na znanje ograničeni napredak i naglašava potrebu za jačanjem vladavine prava, među ostalim donošenjem novog zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću te zakona o sudovima. Poziva Bosnu i Hercegovinu da poduzme odlučne korake u borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala kako bi se ostvarili rezultati povezani s istragama i osuđujućim presudama, među ostalim i na visokoj razini. Pozdravlja početak rada kontaktne točke Europol. Odluke Ustavnog suda moraju se u potpunosti poštovati.
72. Vijeće primjećuje da su u području temeljnih prava uloženi ograničeni naponi, ali pozdravlja imenovanje Ombudsmana mehanizmom za sprečavanje mučenja i poziva Bosnu i Hercegovinu da znatno pojača napore u pogledu reformi u području ljudskih prava, rodne ravnopravnosti i nediskriminacije, posebno borbom protiv nasilja u obitelji, nasilja nad ženama i rodno uvjetovanog nasilja te osiguravanjem prava LGBTI osoba.

73. Vijeće izražava žaljenje zbog nazadovanja u pogledu slobode izražavanja i medija te poziva Bosnu i Hercegovinu da osigura sigurnost novinara i odgovarajuće pravosudno praćenje predmeta povezanih s prijetnjama i nasiljem. Isto tako, izražava žaljenje i zbog ponovnog uvođenja kaznenih sankcija za klevetu u entitetu Republici Srpskoj, kao i zbog nedavnog donošenja u prvom čitanju u entitetskoj skupštini nacrta zakona kojim se skupine civilnog društva nazivaju „stranim agentima”, što je velik razlog za zabrinutost.
74. Vijeće pozdravlja određeni napredak postignut u reformi javne uprave, posebno donošenje zakona o slobodi pristupa informacijama. Očekuje poduzimanje daljnjih koraka za osiguravanje profesionalne i depolitizirane državne službe. Nadalje, kako bi se osigurala koordinacija u usklađivanju zakonodavstva, Vijeće snažno potiče Bosnu i Hercegovinu da razvije nacionalni program za donošenje pravne stečevine.
75. Vijeće pozdravlja pozitivne korake poduzete za poboljšanje upravljanja migracijama i njihovu koordinaciju, posebno donošenje zakona o strancima. Poziva Bosnu i Hercegovinu da se u potpunosti uskladi s viznom politikom EU-a te da s EU-om sklopi Frontexov sporazum o statusu i osigura pristup azilu.
76. Kad je riječ o gospodarskim kriterijima, Vijeće primjećuje da je Bosna i Hercegovina u ranoj fazi uspostave funkcionalnoga tržišnog gospodarstva.
77. Vijeće pozdravlja produljenje mandata operacije EUFOR Althea, koja i dalje ima ključnu ulogu u potpori vlastima Bosne i Hercegovine u održavanju sigurnog i zaštićenog okruženja za sve građane.
78. Vijeće ponovno ističe važnost kontinuirane suradnje međunarodnih aktera i izražava potporu misiji visokog predstavnika i njegova ureda u provedbi programa 5 + 2.

79. Vijeće potiče Bosnu i Hercegovinu da nastavi aktivno sudjelovati u regionalnoj suradnji i održavati dobrosusjedske odnose te da brzo ratificira sve regionalne sporazume o mobilnosti u okviru Berlinskog procesa.
80. Vijeće pohvaljuje znatno poboljšanje u usklađivanju Bosne i Hercegovine sa zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU-a, što ukazuje na njezinu očiglednu predanost putu prema EU-u. Potiče Bosnu i Hercegovinu da nastavi s tim pozitivnim trendom te je poziva da osigura potpunu provedbu mjera ograničavanja, među ostalim u odnosu na Rusiju i Bjelarus.

KOSOVO

81. Vijeće pozdravlja kontinuiranu predanost Kosova njegovu europskom putu i s time povezanim reformama. EU je spreman dodatno pomoći Kosovu u reformama i njihovoj kontinuiranoj provedbi, što se odnosi i na reforme usmjerene na njegov europski put. Vijeće sa zanimanjem iščekuje stupanje na snagu liberalizacije viznog režima za Kosovo 1. siječnja 2024.
82. Vijeće pozdravlja važan napredak u pogledu izborne reforme u kojoj su uzete u obzir dugotrajne preporuke uzastopnih misija EU-a za promatranje izbora te potiče Kosovo da uvede novo zakonodavstvo prije sljedećih parlamentarnih izbora.
83. Vijeće primjećuje ograničen napredak u pogledu vladavine prava, borbe protiv organiziranog kriminala i borbe protiv korupcije te poziva Kosovo da poboljša provedbu postojećih alata za zaštitu integriteta, neovisnosti i učinkovitosti pravosudnog sustava i nastavi s reformom javne uprave. Potreban je dodatan napredak kako bi se učinkovito promicala temeljna prava, uključujući rodnu ravnopravnost, kao i prava nevećinskih zajednica i LGBTI osoba te kako bi se osigurala potpuna zaštita kulturne i vjerske baštine. Vijeće poziva Kosovo da provede zakon o sprečavanju nasilja u obitelji, nasilja nad ženama i rodno uvjetovanog nasilja te o zaštiti od takvih oblika nasilja. Kosovo bi bez daljnje odgode trebalo provesti odluku Ustavnog suda o manastiru Dečani. Vijeće ponovno izražava zabrinutost zbog nedostatka slobode izražavanja i ograničenog pluralizma na sjeveru Kosova.

84. Vijeće je krajnje zabrinuto zbog stanja na sjeveru Kosova, što se odnosi i na sigurnost. Nekoliko jednostranih poteza Kosova i Srbije, kao i kolektivna ostavka kosovskih Srba u kosovskim institucijama i njihov bojkot lokalnih izbora u travnju na sjeveru Kosova dodatno su povećali napetosti. Vijeće oštro osuđuje nasilna djela koja su kosovski Srbi prosvjednici počinili protiv građana, postrojbi KFOR-a, tijela kaznenog progona i medija 29. svibnja 2023. Novi lokalni izbori na sjeveru Kosova trebali bi se održati što je prije moguće, a kosovski Srbi trebali bi aktivno sudjelovati, bez ikakvih preduvjeta. Kosovski Srbi također bi se trebali vratiti u institucije iz kojih su otišli. Kosovo bi trebalo olakšati taj povratak, a Srbija bi ga trebala poticati.

Vijeće podsjeća da u skladu s Izjavom visokog predstavnika u ime EU-a od 3. lipnja EU provodi reverzibilne mjere u odnosu na Kosovo zbog nedostatka odlučnog djelovanja u cilju smirivanja napetosti na sjeveru Kosova. Vijeće pozdravlja činjenicu da je Kosovo poduzelo korake kako bi ispunilo neke od zahtjeva EU-a. Podsjeća da je EU spreman ukinuti mjere u slučaju daljnjeg napretka u ispunjavanju postojećih zahtjeva EU-a. Vijeće će se i dalje baviti tim pitanjem te će ga ponovno razmotriti na temelju izvješća visokog predstavnika o ispunjavanju tih zahtjeva.

Vijeće ponovno ističe da nema opravdanja za nasilje i oštro osuđuje nasilni napad na kosovsku policiju 24. rujna 2023. Prima na znanje poboljšanu suradnju kosovske policije s EULEX-om u vezi s tim napadom. Pozdravlja pojačanu prisutnost KFOR-a, posebno na granici / mjestu razgraničenja između Kosova i Srbije. Kosovo i Srbija moraju ulagati trajne napore u smirivanje napetosti, suzdržavati se od jednostranih i provokativnih djelovanja koja bi mogla dovesti do napetosti i nasilja te moraju zaustaviti retoriku podjele. Vijeće podsjeća da će, u skladu sa zaključcima Europskog vijeća od 26. i 27. listopada 2023., neuspjeh dviju strana da smire napetosti imati posljedice.

85. Vijeće očekuje od Kosova i Srbije da pronađu održivo rješenje za situaciju na sjeveru Kosova kojim se svim građanima i građankama jamči sigurnost, zaštita i participativna demokracija.
86. Vijeće od Kosova očekuje da u dobroj vjeri i u duhu kompromisa sudjeluje u dijalogu uz posredovanje EU-a kako bi se postigao sveobuhvatan pravno obvezujući sporazum sa Srbijom o normalizaciji odnosa u skladu s međunarodnim pravom i pravnom stečevinom EU-a bez daljnje odgode. Tim bi sporazumom trebalo riješiti sva ključna otvorena pitanja i tako doprinijeti regionalnoj stabilnosti. Normalizacija odnosa i provedba dijaloga ključni su uvjeti na europskom putu obiju strana i obje bi strane mogle izgubiti važne prilike ako ne ostvare napredak.
87. Vijeće pozdravlja Sporazum o putu prema normalizaciji odnosa između Kosova i Srbije i njegov Prilog o provedbi donesene u veljači i ožujku 2023. te žali zbog toga što obje strane nisu provele taj sporazum, kao ni ispunile druge obveze preuzete u okviru dijaloga uz posredovanje EU-a, pod vodstvom visokog predstavnika i uz potporu posebnog predstavnika EU-a. Poziva Kosovo i Srbiju da ih u potpunosti ispoštuju i provedu bez daljnje odgode i preduvjeta. To uključuje osnivanje Udruženja/Zajednice općina s većinskim srpskim stanovništvom. Vijeće pozdravlja spremnost Kosova i Srbije da prihvate nacrt statuta koji je stranama predstavio posrednik EU-a, uz uvjet da je potreban daljnji rad na toj osnovi.
88. Vijeće traži od Posebnog predstavnika EU-a za dijalog Beograda i Prištine te druga regionalna pitanja zapadnog Balkana da ažurira dnevni red sljedeće kosovske posebne skupine za normalizaciju odnosa kako bi se uzele u obzir obveze Kosova koje proizlaze iz Sporazuma i njegova Priloga o provedbi.
89. Vijeće ponovno ističe važnost rada Posebnog suda za ratne zločine na Kosovu i Ureda posebnog tužitelja i svoju potporu tom radu te naglašava spremnost da im pomogne u provedbi njihova mandata.

90. Vijeće podsjeća na važnost bliske suradnje Kosova s misijom EULEX, kao i s drugim relevantnim međunarodnim akterima.
91. Kad je riječ o gospodarskim kriterijima, Vijeće primjećuje da se Kosovo nalazi između rane faze uspostave i određene razine pripreme za uspostavu funkcionalnog tržišnog gospodarstva.
92. Vijeće poziva Kosovo da se odmah aktivno i konstruktivno uključi u aktivnosti regionalne suradnje i ispuni svoje obveze u okviru CEFTA-e i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, što uključuje ukidanje odluke o zabrani uvoza robe iz Srbije. Pozdravlja činjenicu da je Kosovo ratificiralo tri sporazuma u okviru Berlinskog procesa o slobodnom kretanju i uzajamnom priznavanju kvalifikacija dogovorena 2022.
93. Vijeće pohvaljuje činjenicu da je Kosovo snažno osudilo agresivni rat Rusije protiv Ukrajine, njegovu jasnu geostratešku orijentaciju, kao i dobrovoljno usklađivanje sa zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU-a te nastavak provedbe mjera ograničavanja EU-a, što je snažan izraz strateškog izbora Kosova i njegova položaja u okviru zajednice vrijednosti.

UKRAJINA

94. Vijeće ponovno oštro osuđuje agresivni rat Rusije protiv Ukrajine. Podsjeća na nepokolebljivu potporu Europske unije neovisnosti, suverenitetu i teritorijalnoj cjelovitosti Ukrajine unutar njezinih međunarodno priznatih granica te njezinu neotuđivom pravu na samoobranu od ruske agresije. EU će i dalje podupirati Ukrajinu i ukrajinski narod u borbi protiv Rusije dok god to bude potrebno.
95. Vijeće pohvaljuje znatan napredak koji je Ukrajina ostvarila u postizanju ciljeva na kojima se temelji njezin status zemlje kandidatkinje unatoč činjenici da je napadnuta.
96. Vijeće prima na znanje izvješće Komisije od 8. studenoga 2023. o Ukrajini i njezine preporuke te sa zanimanjem iščekuje predstojeću raspravu Europskog vijeća o tom pitanju.
97. EU je spreman dodatno pomoći Ukrajini u reformama i njihovoj kontinuiranoj provedbi, što se odnosi i na reforme usmjerene na njezin put prema EU-u, te je i dalje predan podupiranju sanacije, oporavka i obnove Ukrajine.

98. Vijeće prepoznaje predanost Ukrajine i pozdravlja napredak postignut u sveobuhvatnoj i dosljednoj provedbi vladavine prava i reformi pravosuđa i javne uprave te potiče Ukrajinu da odlučno nastavi djelovati u tom smjeru jer je to ključno za jačanje otpornosti zemlje i njezin daljnji napredak u procesu proširenja.
99. Vijeće pozdravlja činjenicu da je uspostavljen zakonodavni i institucijski okvir o temeljnim pravima i pozdravlja usklađivanje ukrajinskog zakonodavstva o medijima s pravnom stečevinom EU-a u području audiovizualnih medijskih usluga.
100. U pogledu borbe protiv korupcije Vijeće pozdravlja napredak u osiguravanju neovisnog i učinkovitog funkcioniranja institucija za borbu protiv korupcije. Ukrajina bi trebala nastaviti jačati svoje institucije i mjere za borbu protiv korupcije te dodatno poboljšati rezultate u istragama i osuđujućim presudama, uključujući slučajeve korupcije na visokoj razini. U pogledu mjera za ograničavanje prekomjernog utjecaja oligarha, Vijeće prepoznaje važna sustavna rješenja koja su poduzeta i očekuje daljnji napredak u tom smislu. Vijeće pohvaljuje napredak u usklađivanju ukrajinskog zakonodavstva o borbi protiv pranja novca sa standardima FATF-a. Prima na znanje korake poduzete u pogledu prava pripadnika nacionalnih manjina i sa zanimanjem iščekuje daljnje korake u skladu s preporukom Venecijanske komisije.
101. Zbog ruske agresije koja je u tijeku postoje iznimne poteškoće u provedbi monetarne politike i općem gospodarskom upravljanju u Ukrajini. Funkcioniranje tržišnog gospodarstva zemlje i neovisnost njezinih regulatornih tijela, posebno središnje banke, koja je već poduzela odlučne mjere, od posebne su važnosti, među ostalim i s obzirom na obnovu.

102. Vijeće pohvaljuje nastojanja Ukrajine da poveća energetska sigurnost i neovisnost opskrbe. U kontekstu stalnih napada na energetska infrastrukturu Ukrajine, EU je spreman nastaviti pružati potporu jačanju otpornosti njezina energetskeg sustava.
103. Vijeće stavlja naglasak na daljnje produbljivanje sektorske suradnje EU-a s Ukrajinom i njezinu integraciju u unutarnje tržište EU-a na temelju poboljšane provedbe Sporazuma o pridruživanju između EU-a i Ukrajine, uključujući detaljno i sveobuhvatno područje slobodne trgovine.
104. Vijeće pozdravlja stratešku predanost Ukrajine njezinu putu prema EU-u i visoku usklađenost sa stajalištima EU-a u području zajedničke vanjske i sigurnosne politike te mjerama ograničavanja EU-a. Potiče Ukrajinu da nastavi s tim pozitivnim trendovima prema potpunom usklađivanju, među ostalim u skladu s načelima suvereniteta i teritorijalne cjelovitosti.

MOLDOVA

105. Vijeće pohvaljuje znatan napredak koji je Moldova ostvarila u postizanju ciljeva na kojima se temelji njezin status zemlje kandidatkinje s obzirom na znatne izazove koji proizlaze iz ruskog agresivnog rata protiv Ukrajine i hibridnih djelovanja protiv same Moldove.
106. Vijeće prima na znanje izvješće Komisije od 8. studenoga 2023. o Moldovi i njezine preporuke te sa zanimanjem iščekuje predstojeću raspravu Europskog vijeća o tom pitanju.
107. EU je spreman dodatno pomoći Moldovi u reformama i njihovoj kontinuiranoj provedbi, što se odnosi i na reforme usmjerene na njezin put prema EU-u.
108. Kad je riječ o temeljnim pitanjima, Vijeće prepoznaje jasnu predanost Moldove procesu reformi i poduzete odlučne korake te naglašava važnost zadržavanja održivog i konkretnog napretka u pogledu reformi, posebno u području vladavine prava, pravde i temeljnih prava, uključujući prava pripadnika manjina.

109. Vijeće potiče Moldovu da nastavi ostvarivati napredak u sveobuhvatnoj reformi pravosuđa, uključujući postupak provjere, kao i u borbi protiv korupcije, s naglaskom na jačanju relevantnih institucija i daljnjem ostvarivanju dobrih rezultata povezanih s istragama i osuđujućim presudama, uključujući i za slučajeve korupcije na visokoj razini. Pozdravlja sustavni pristup Moldove ograničavanju utjecaja oligarha (deoligarhizaciji) i potiče nastavak provedbe akcijskog plana.
110. Vijeće prima na znanje preliminarne nalaze OEES-a/ODIHR-a u kojima se navodi da su lokalni izbori održani 5. studenoga bili mirni i da se njima učinkovito upravljalo u teškim okolnostima. Međutim, primijećeni su negativni učinci na izborni proces koji su rezultat vanjskog upletanja i mjera ograničavanja uvedenih zbog nacionalne sigurnosti. S obzirom na predstojeće predsjedničke i parlamentarne izbore Vijeće poziva Moldovu da osigura da mjere za suzbijanje zlonamjernog upletanja budu u skladu s međunarodnim standardima.
111. Vijeće pohvaljuje otpornost Moldove na dosad nezabilježena hibridna djelovanja Rusije i ponovno potvrđuje potporu EU-a u tom pogledu, među ostalim u okviru Misije partnerstva EU-a u Republici Moldovi.
112. Vijeće pohvaljuje nastojanja Moldove da poveća energetska sigurnost i neovisnost opskrbe. Moldova treba dodatno povećati svoje proizvodne kapacitete i poboljšati mjere povezane s energijom iz obnovljivih izvora i energetskom učinkovitošću, posebno uz pomoć iz paketa potpore Moldovi.
113. Uvažavajući napredak u pogledu reformi u gospodarskom i financijskom sektoru, Vijeće ističe važnost provedbe transformativnih gospodarskih reformi, sektorske suradnje i integracije Moldove u unutarnje tržište EU-a, na temelju poboljšane provedbe Sporazuma o pridruživanju između EU-a i Moldove, uključujući detaljno i sveobuhvatno područje slobodne trgovine.

114. Vijeće pozdravlja stalne napore Moldove za jačanje okvira za upravljanje javnom upravom i javnim financijama te je poziva da nastavi jačati svoje upravne i institucijske kapacitete na svim razinama. Trebalo bi nastaviti sustavnu suradnju s civilnim društvom u pogledu reformi, uz pravodobnija i transparentnija savjetovanja u postupku izrade zakonodavstva.
115. Vijeće ponovno izražava svoju predanost pružanju potpore suverenitetu i teritorijalnoj cjelovitosti Republike Moldove unutar njezinih međunarodno priznatih granica.
116. Vijeće pozdravlja čvrst i principijelan stav Moldove u osuđivanju ruske agresije na Ukrajinu. Isto tako, pozdravlja i stratešku predanost Moldove njezinu putu prema EU-u i znatno povećanje usklađenosti sa stajalištima EU-a u području zajedničke vanjske i sigurnosne politike te mjerama ograničavanja EU-a. Potiče Moldovu da nastavi s tim pozitivnim trendovima prema potpunom usklađivanju, među ostalim u skladu s načelima suvereniteta i teritorijalne cjelovitosti.

GRUZIJA

117. Vijeće prima na znanje izvješće Komisije od 8. studenoga 2023. o Gruziji i njezinu preporuku te sa zanimanjem iščekuje predstojeću raspravu Europskog vijeća o tom pitanju.
118. Vijeće poziva Gruziju da pokaže jasnu predanost vrijednostima EU-a, nastavi ostvarivati napredak u pogledu programa reformi i ispunjavati uvjete koje je Komisija odredila na uključiv, smislen i ireverzibilan način kako bi se ostvario daljnji napredak prema budućem članstvu u EU-u.
119. Vijeće prima na znanje istinske težnje velike većine gruzijskog naroda za članstvom u EU-u. Pozdravlja općenito dobar zakonodavni okvir, institucijski ustroj i dinamično civilno društvo, uključujući nadzorne organizacije, te podsjeća da ti elementi Gruziji pružaju čvrstu osnovu za unapređenje demokratskih reformi i reformi u području vladavine prava.

120. Kad je riječ o nekima od temelja za proširenje, Vijeće posebno prepoznaje ukupni napredak postignut u reformi javne uprave i javne nabave te gospodarskoj reformi. Vijeće pozdravlja cjelokupnu pripremu Gruzije za preuzimanje obveza članstva, potiče kontinuiranu razinu usklađivanja s pravnom stečevinom i standardima EU-a, čime se dodatno produbljuje sektorska suradnja s EU-om, na temelju poboljšane provedbe Sporazuma o pridruživanju između EU-a i Gruzije, uključujući detaljno i sveobuhvatno područje slobodne trgovine. Također potiče Gruziju da nastavi ispunjavati mjerila za liberalizaciju viznog režima.
121. Vijeće poziva sve političke aktere u Gruziji da dokažu predanost konstruktivnoj suradnji i dijalogu, prevladaju polarizaciju i suzdrže se od djelovanja kojima bi se mogle dodatno produbiti političke napetosti i ugroziti demokratske institucije i program reformi te zemlje. Osim toga, podsjeća da se Gruzija obvezala zajamčiti da civilno društvo može slobodno djelovati te aktivno, uključivo i smisljeno sudjelovati u procesu oblikovanja politika. Time bi se osigurao učinkovitiji i održiviji napredak reformi u temeljnim područjima, posebno u području vladavine prava i temeljnih prava.
122. Vijeće također naglašava važnost borbe protiv dezinformacija i inozemnog upletanja i manipuliranja informacijama protiv EU-a i njegovih vrijednosti te poziva Gruziju da poduzme smislene korake u tom smjeru.
123. Vijeće ponovno ističe da bi pravilno funkcioniranje demokratskih institucija i reforme povezane s pravosuđem i vladavinom prava trebali i dalje biti prioritet Gruzije. Naglašava da je potrebno dodatno ojačati i osigurati potpunu neovisnost, odgovornost i nepristranost svih državnih institucija, a posebno pravosudnih, tužiteljskih i monetarnih institucija, u skladu s europskim standardima i preporukama Venecijanske komisije. Isto tako, naglašava i važnost postizanja dobrih rezultata u istragama slučajeva korupcije i organiziranog kriminala te provedbe mjera za ograničavanje utjecaja oligarha s pomoću sustavnog pristupa.

124. Kad je riječ o izbornoj reformi, Vijeće podsjeća da je čvrst okvir u skladu s europskim i međunarodnim standardima i dalje ključan za jačanje demokracije. Poziva Gruziju da osigura slobodan, pravedan i konkurentan izborni postupak, posebno 2024., te da u potpunosti provede preporuke OEES-a/ODIHR-a i Vijeća Europe / Venecijanske komisije koje se odnose na prethodne izbore.
125. Vijeće ponovno ističe da Gruzija treba omogućiti potpuno poštovanje temeljnih prava, uključujući slobodu i pluralizam medija, pravo na slobodu mišljenja, okupljanja i izražavanja te zaštitu LGBTI osoba od zastrašivanja, nasilja i diskriminacije.
126. Vijeće ponovno potvrđuje potporu EU-a suverenitetu, neovisnosti i teritorijalnoj cjelovitosti Gruzije unutar njezinih međunarodno priznatih granica te naglašava da je EU i dalje čvrsto predan mirnom rješavanju sukoba i politici nepriznavanja i angažmana, među ostalim prisutnošću Promatračke misije EU-a u Gruziji.
127. Vijeće naglašava kako svakako očekuje da Gruzija znatno poveća usklađenost sa stajalištima EU-a u području zajedničke vanjske i sigurnosne politike te mjerama ograničavanja EU-a, među ostalim u skladu s načelima suvereniteta i teritorijalne cjelovitosti. Također poziva Gruziju da hitno preokrene negativne trendove i nastavi napredovati prema potpunom usklađivanju. To bi bio jasan znak strateške opredijeljenosti zemlje za članstvo u EU-u. Vijeće potiče Gruziju da nastavi dobru suradnju s EU-om u pogledu sprečavanja izbjegavanja mjera ograničavanja EU-a, među ostalim u odnosu na Rusiju i Bjelarus.